

Terug in de tijd met zeldzame rassen

GITTE BRUGMAN

LEEWARDEN In haar vrije werk mag fotograaf Maartje Roos graag teruggaan in de tijd. Bij het maken van het beeld *Eartiids Earnewâld* kwam ze op het spoor van zeldzame huisdierrassen.

Veel mensen weten wel dat de orang-oetan en de ijsbeer op punt van uitsterven staan. Maar dichterbij huis dreigen ook bijzondere rassen te verdwijnen. Wat te denken van de Hyacintduif of het Groninger paard? Van de laatste zijn nog maar negen dekhengsten in leven.

Fotograaf Maartje Roos kwam op het idee voor haar serie *De laatste in hun soort* bij het maken van de foto *Eartiids Earnewâld*: een beeld van het dorp zoals dat er honderd jaar geleden uit zal hebben gezien. Roos combineert altijd vele elementen tot één landschap en dat is ook dit keer het geval. Op de voorgrond onder meer een boer met twee Friese roodbonte koeien in een praam.

„As bern seach ik allinnich swartbûnte kij yn it lânskip”, vertelt ze. Dat er meer rassen zijn, leerde ze later. Voor deze foto kwam ze in contact met de Stichting Behoud Roodbont Friese vee. Behalve voor het panorama *Earnewâld*, besloot ze een foto te maken van koe Janke 278 en zocht daarbij een passende stal. „Doe like it my moai dat dêr ek wat hinnen omrûnen...” Dat moesten natuurlijk Friese hoenen zijn, die er in allerlei kleurvarianten blijken te zijn. Op deze foto figureren twee exemplaren van het kleurslag roodkoekoek.

Zo was een idee voor een nieuwe serie geboren. De Friese hoen (goudpel-haan) kwam op portret tegen de achtergrond van Friese tegeltjes. Het kevertje op de voorgrond is overigens een toevalstreffer. „Die rûn tafallich yn myn hûs. Dy is moai, tocht ik.”

Roos verdiepte zich in de lijst van zeldzame huisdierrassen, en koos er een aantal dat de status bedreigd of zelfs kritiek draagt. Na de grupstal en de tegeltjes besloot ze dat ze hen wilde vastleggen in een passend decor: de omgeving waarin ze thuishoren met daarin een typerende boerderij. Ze dook in naslagwerken, nam contact op met allerlei rasverenigingen en bezocht bijvoorbeeld de hengstenkeuring van het Groninger paard.

„Yn de jierren tachtich is Baldewijn fan 'e slacht rêden. Om it ras te bewarjen, moat der in oar ras by ynfokt wurde. Sy binne der no mei oan

Met de klok mee: Groninger paard Gruno in het bloeiende vlas, Landgeit Pier in Brabant, Friese Roodbont Janke 278 in een grupstal, met Friese hoenen kleurslag roodkoekoek en Kraaikop Karel in de Betuwe. FOTO'S MAARTJE ROOS

'e gong om wer in krachtich hynder werom te krijen mei foar folle spieren.” Ruin Gruno staat in een veld met bloeiend vlas, zoals dat vroeger veel op kleigrond werd verbouwd. „Foar it flaaks wie ik betiid op paad. Mar ik koe it fjild net fine... De blomkes wienen moarns noch net iepen, sa die bliken.” Op de achtergrond een typisch Groninger kop-halsromp-driekapboerderij.

Toen ze eenmaal op gang kwam, stelde Roos zichzelf nog een eis. Ze wilde in haar serie ook de verschillende, passende seizoenen aan bod laten komen. Gruno staat in vlas dat bloeit rond juni, het blauwgrasland op de foto met de zwarte bij is rond dezelfde tijd in volle pracht. Haan Karel is een Kraaikop, die vooral voorkwam in Brabant en Gelderland. Hier koos de fotograaf voor de bloeiende fruitbomen van de Betu-

‘As bern seach ik allinnich swartbûnte kij yn it lânskip’

we. „Ik woe beslist fan dy âlde stammen... en de blommen binnen eiliks mar ien dei echt moai.”

Al met al een heel geregeld. Zo tufte ze helemaal voor niets naar Brabant voor een boerderij, omdat de eigenaar zijn woning niet op de foto wilde. Hij meende dat Roos alleen de bomen voor het pand nodig had. Om precies het uitzwermen van de zwarte bij te kunnen vastleggen, verbleef ze enkele dagen op Texel. En bij aankomst in Zeeland voor

melkschaap Lotje bleek dat het Zeeuwse en Friese ras zo weinig verschillen hadden, dat tegenwoordig wordt gesproken van het Zeeuws-Friese melkschaap. De sneeuw viel overigens pas later...

Met Brabant kwam het goed, de kortgevelboerderij Vagevuur in Aarle-Rixtel is beland op het portret van de Nederlandse landgeit Pier. Op deze foto ook perenbomen waaruit het blad al is gevallen, maar waaraan de vruchten gouden balletjes lijken.

Dan zijn er nog Olivia de Bonte Bentheimer, die lekker naar eikels mag wroeten op het erf van een Twents loshoes. En Sjors het oranjegezinde Thrianta-konijn, tegen de met stro versierde gevel van een Drentse boerderij. ‘Als boeren geen geld meer hadden voor planken (...) dan gebruikten ze stro. De gekruiste strobindingen waren ook nog eens

fraai, eenvoudig aan te brengen en zorgden voor goede ventilatie’, zo beschrijft Roos, die bij elke foto een korte toelichting schreef.

Roos heeft alle door haar geportretteerde dieren samengebracht in het groepsportret *Hommage*. Daarmee brengt ze niet alleen een ode aan deze bijzondere rassen, maar ook aan de zeventiende-eeuwse schilder Roelant Savery. In een gestileerd bos staan bovendien twee extra gasten: het nog zeldzamer Hulstlander konijn Joris en de Saarlooswolfshond. Met de kop in de nek huilt hij als leider van de roedel, de laatste in zijn soort.

Leeuwarden - Galerie De Roos van Tudor: Eewal 47-49, do en vr 13-17 u, za 11-17 u, 5 feb t/m 27 maart, www.roosphotography.nl, www.roosvantudor.nl